

ИНФОРМАЦИЈЕ О ОБЈЕКТИМА СПЦ КОЈИ СУ 15. СЕПТЕМБРА 2008. ГОД. У ПРИЗРЕНУ ПРЕДАНИ КОМИСИЈИ СВ. АРХ. СИНОДА СПЦ

Укупно 8 локација на којима је извршен процес обнове у складу са Меморандумом из 2005 год. биће предати СПЦ као власнику 15. септембра 2008. године и оспособљени за активно коришћење и насељавање.

- 1. Владичански двор у Призрену**
- 2. Зграда Симе Игуманова у склопу Богословије у Призрену**
- 3. Парохијски дом у Призрену¹**
- 4. Храм Св. Николе са парохијским домом у Приштини**
- 5. Храм Св. Јована Претече са парохијским домом у Пећи**
- 6. Храм Св. Апостола Петра и Павла са парохијским домом у Истоку**
- 7. Храм св. Илије и парохијски дом у Вучитрну**
- 8. Храм Св. Апостола Андреја**

Од самог почетка процеса обнове истакнут је принцип да физичка обнова објеката мора да се настави духовном обновом и оживљавањем обновљених објеката стављањем у активну употребу Цркве. Духовна обнова води и свенародној обнови тако што ће подстаћи процес повратка прогнанника. Стога би насељавање породица (свештеничких или повратничких) у објекте веома важан допринос којим Црква подстиче процес повратка.

Планирано је да повратничке породице (у случају где повратак свештеника није могућ) треба званично задужити за чување објеката СПЦ у којима и уз које живе и да им се обезбеди одговарајућа новчана накнада за бригу о црквеним објектима. Тиме би се те породице додатно мотивисале да у служби Цркве својим присуством брину о својим светињама.

Редовним или повременим богослужењима у обновљеним храмовима би се створили услови за чешће окупљање не само оних верника који још живе у Призрену, Пећи, Истоку или другим местима, већ би се у сарадњи са Министарством за Косово и Метохију и повратничким удружењима могао направити распоред организовања храмовних слава и доласка верника (проганика из тих места) о већим црквеним празницима (аутобусима са КиМ или других крајева Србије и Црне Горе). На тај начин би се наставила већ започета акција „Обновимо светиње молитвом“ и литургијски живот у обновљеним храмовима био би снажан подстицај за даљи повратак прогнанника.

Истовремено стављањем обновљених објеката у активну литургијску употребу и насељавањем парохијских домова потврдило би се историјско присуство Српске Православне Цркве на овим просторима као и власничко право. То би био најубедљивији и најјаснији одговор онима који су рушили наше светиње са циљем да оне никада не буду обновљене и да се на тај начин затру сви трагови нашег историјског постојања. Зато је свеобухватна обнова најбољи одговор рушитељима.

У наставку следи преглед објеката који су обновљени уз кратке опаске о току обнове, фотографије екстеријера и ентеријера као и конкретне предлоге за сваки објекат.

¹ Прва три објекта су у Призрену и примопредаја ових објеката ће бити извршена на лицу места. Кључеви осталих 5 објеката ће бити предати према програму на крају церемоније од стране представника Савета Европе.

1. Владичански двор - Епископија, Призрен

Владичански двор у Призрену новија је грађевина која је сазирана 60-их година 20. века на месту где се раније налазио Руски конзулат у Призрену. Зграда се налази у комплексу саборног храма Св. Ђорђа и чини органски део са саборним храмом, мањом црквом Св. Ђорђа (Руновића) и парохијским домом. У мартовском погрому 2004. године Епископија, која је била под заштитом немачког КФОР-а је евакуисана, а потом и потпуно запаљена. У пожару је тешко оштећена унутрашњост зграде са инсталацијама. Према процени стручњака КСО сами зидови нису толико оштећени ватром и зато је најпре након чишћења објекта од шута урађена привремена конзервација зидова, а објекат је заштићен од временских непогода. Обнова зграде је започела почетком прошле 2007. године у организацији Европске агенције за реконструкцију (ЕАР) по договору који је 2006. постигнут са СПЦ. Пројекат су урадили српски архитекти из Београда и он је одобрен од Завода за заштиту споменика културе Србије. Радове изводи фирма Хидротерм из Приштине у сарадњи са шведском организацијом СНWB. Надзор над радовима врши представник ЕАР архитекта Марина Мућарела (Италија) која надгледа и радове на Богословији св. Кирила и Методија, у сарадњи са архитектом Завода за заштиту споменика културе Србије Босиљком Томашевић.

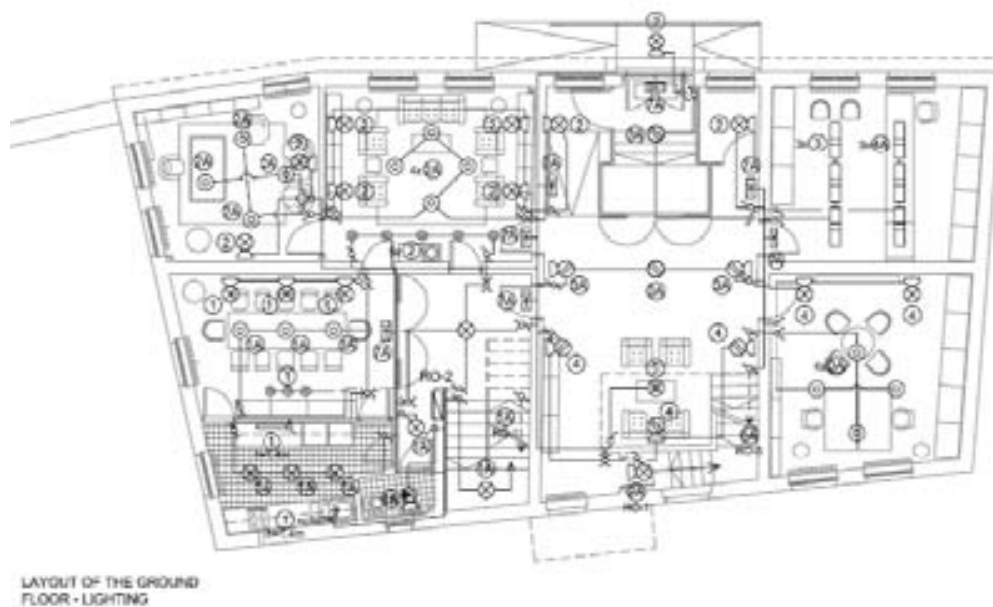
У току 2007. године урађен је највећи део посла. Санирани су зидови, изливена је плоча на месту дрвене конструкције и направљена је нова кровна конструкција са поткровљем у коме се налази неколико соба. У току пролећа 2008. године радови на владичанском двору су у потпуности завршени.

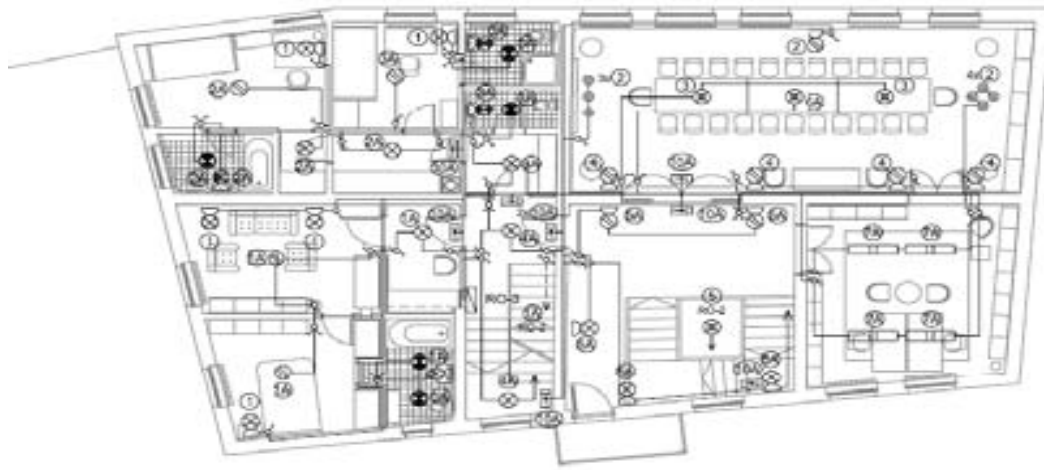
Поглед на источну фасаду Владичанског двора у Призрену (април 2008.)

Северна фасада ново-обновљеног Владичанског двора у Призрену, април 2008.

Тлоцрт приземља и првог спрата зграде Епископије. У поткровљу је такође направљено неколико соба

LAYOUT OF THE 1ST FLOOR - LIGHTING

Унутрашњост зграде Епископије биће опремљена квалитетним осветљењем и намештајем

Инсталације у подруму

Велика сала на спрату

Санитарне инсталације

Улазни хол Епископије (са уличне стране)

Једна од соба у Епископији

Улазни хол Епископије - степениште

2. СРПСКА ПРАВОСЛАВНА БОГОСЛОВИЈА СВ. КИРИЛА И МЕТОДИЈА, Призрен

Српска Православна Богословија Св. Кирила и Методија је велики комплекс који обухвата више објеката. Комплекс је тешко оштећен марта 2004. и био је изложен даљем страдању и пљачки. Уз сагласност КСО, Европска агенција за реконструкцију (ЕАР) је предузела и финансирала реконструкцију првобитног старијег објекта, такозване Задужбине Симе Игуманова и консолидацију неких од околних објеката као и улазни простор. Већи део ових послова је обављен у току 2007. године, али се радови настављају и у 2008. години када би требало да буду завршени. Поред ових радова, КСО је предузео и радове на **обнови кровне конструкције на објектима деканата и интерната**. Ови објекти су велике површине али новијег порекла. Овом интервенцијом даље пропадање је смањено на минимум, што омогућава услове за будућу реконструкцију која је предвиђено да почне у току 2008. године.

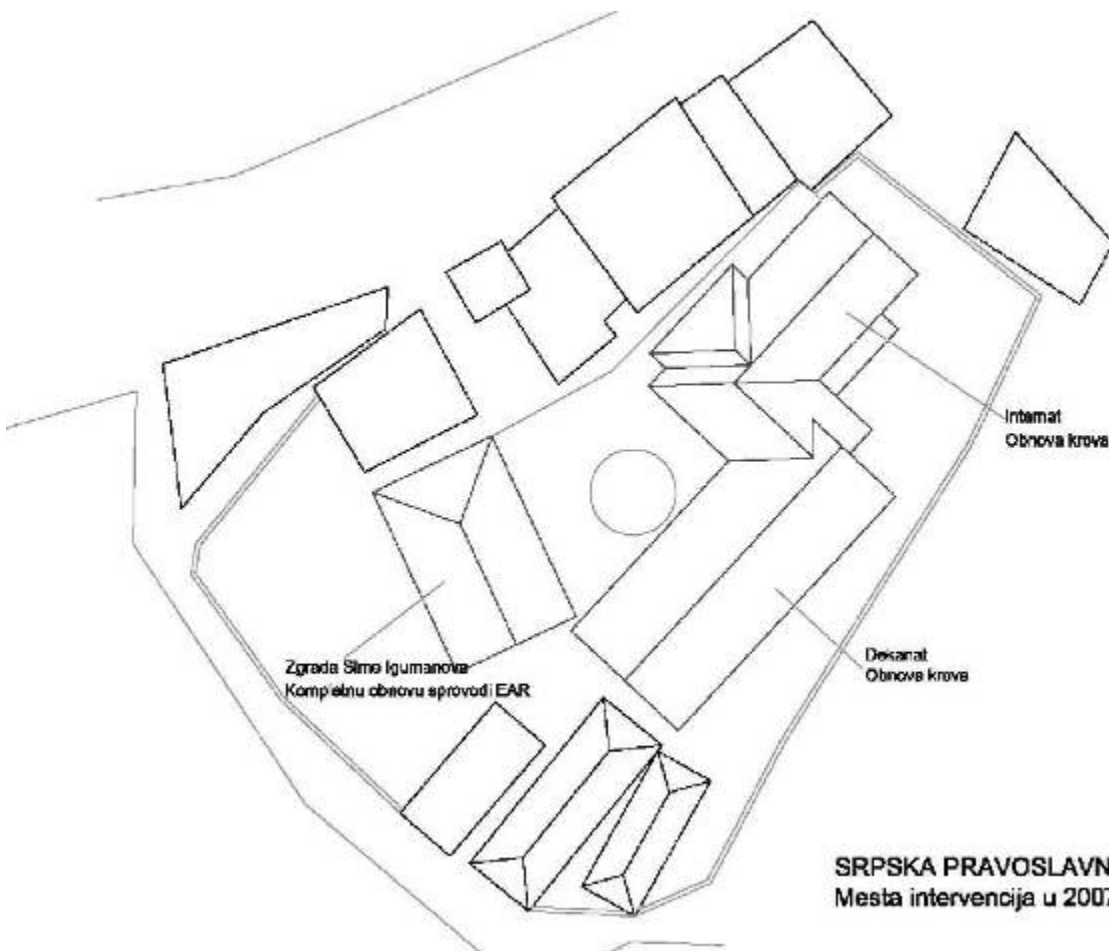
Поглед на зграде православне Богословије. С десне стране се види већ скоро завршени објекат Задужбине Симе Игуманова, а с леве стране су Деканат и Интернат који су покривени кровом како би се заштитили од даљег пропадања. Њихова обнова треба да почне у јесен 2008.

Скица Задужбине Симе Игуманова

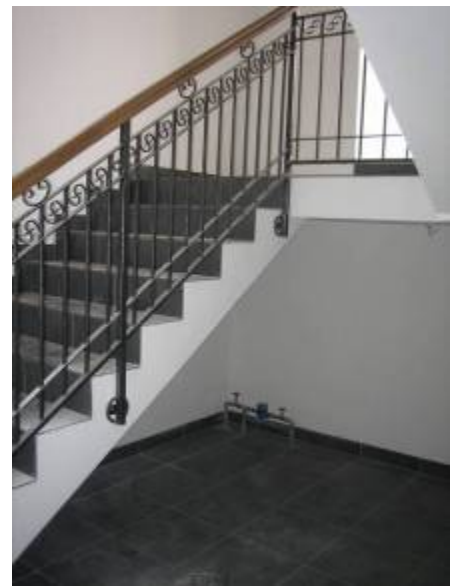

У комплексу Богословије најпре је предвиђена потпуна обнова најважније зграде – Задужбине Симе Игуманова коју је преузела Европска агенција за реконструкцију и чија је обнова рађена током 2007. и требало би да буде завршена у току 2008. године. На сликама се види стање пре обнове и почетком 2008.

Изглед задужбине Симе Игуманова почетком априла 2008. године

Унутрашњост задужбине Симе Игуманова. Према пројекту, уграђен је систем централног грејања са котларницом. Такође је искоришћено и поткровље где се налази неколико додатних просторија – соба.

Унутрашњост зграде Богословије

Први спрат зграде Богословије

Зграде деканата и интерната су два спојена објекта. Пројекат обнове кровова је обухваћен једним уговором због положаја тј. повезаности ових зграда. Због доброг стања првобитне бетонске конструкције кров је обновљен на постојећим носећим елементима после ојачавања серклажом.

Кровна конструкција је урађена од чамових греда и рогова, подашчана је и обложена хидроизолацијом. Кров је покривен црепом причвршћеним за летве. Интервенција је успешно завршена крајем 2007. пре почетка зиме.

Покривање зграде интерната и деканата – јесен 2007. Радови на интернату и деканату су предвиђени за период 2008-2009 годину

3. ПАРОХИЈСКИ ДОМ У ПРИЗРЕНУ

Парохијски дом у Призрену налази се непосредно уз саборни храм Св. Ђорђа и у оквиру комплекса Владичанског двора. Остаци зидова парохијског дома су били у веома нестабилном стању после разарања 2004. године. Они су зато срушени 2005. год из безбедносних разлога. Обновљени објекат је поново пројектован уз коришћење оригиналних димензија и основе објекта као базе. Радови на ископавању су извођени уз пажљив надзор археолога КСО.

Парохијски дом у Призрену – поглед са улице

Преглед обнове парохијског дома. Због слабог квалитета преосталих зидова они су порушени и објекат је потпуно наново изграђен према пројекту Завода за заштиту споменика културе Србије

Темељи и конструкција новог парохијског дома су урађени од бетона. Кров је урађен од подашчане дрвене конструкције и покривен је црепом. Зидови су изграђени од гитер блокова и биће омалтерисани и окречени. Столарија је од дрвета. Подови ће бити обложени керамичким плочицама и паркетом. Објекат поседује електричне инсталације, водовод, канализацију и централно грејање.

Унутрашњост парохијског дома у Призрену

4. ЦРКВА СВ. НИКОЛЕ са парохијским домом, Приштина

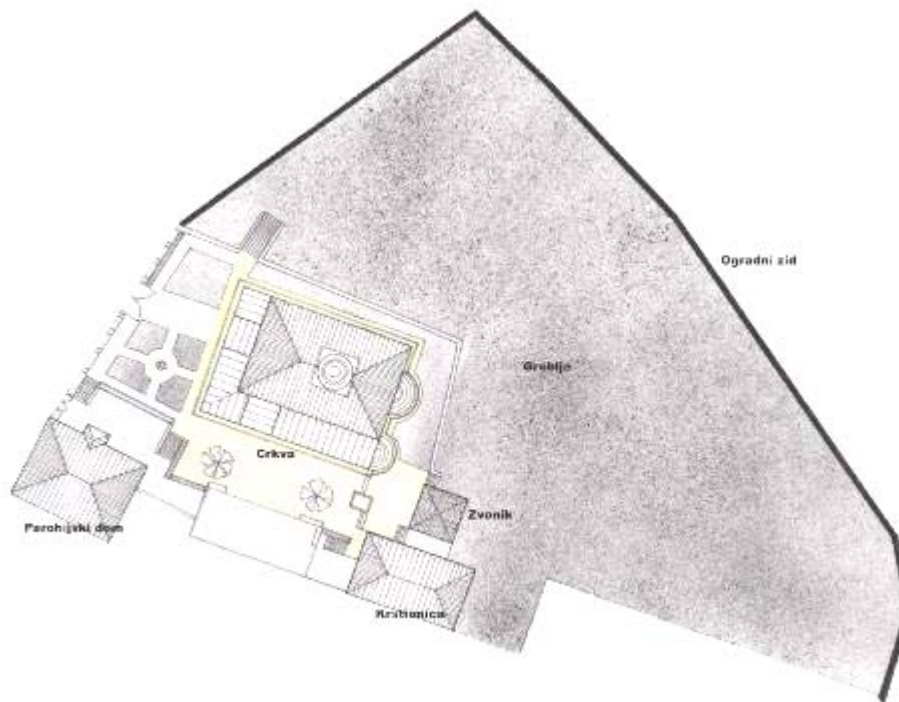
Црква Св. Николе са парохијским домом, крстионицом и помоћним просторијама представља комплекс чија је обнова завршена почетком 2008. год. Објекат је од посебног значаја јер је то била једина црква у активној употреби у граду Приштини и пре рата у њој је живео парохијски свештеник и водио бригу о преосталим Србима у овом граду. Црква је била у активној литургијској употреби до паљења у току мартовског погрома 2004. год.

Храм св. Николе у Приштини

У току јесени 2007. су започети завршни радови на парохијском дому и крстионици. Поред тога покренути су и радови на уређењу црквеног дворишта. Радови се састоје од конзервације и обнове оригиналног оградног зида рађеног од ћерпича, обнове гробља, дворишта и тоалета. Са овом интервенцијом, очекује се да ће се радови у целом комплексу бити довршени у пролеће 2008.

Због крађе десетак квадратних метара оловног покривача са калоте јужног дела цркве у јесен 2007. КСО је привремено санирао калоту заштитивши је од влаге. У току 2008. планирано је да се поправи оловни кров на калоти и да се отклоне неки мањи недостаци који су примећени приликом инспекције. На инсистирање КСО појачана је безбедност тиме што је овај храм укључен у програм додатних безбедносних мера.

Комплекс цркве Св. Николе са појачаном линијом која обележава обновљени зид

Унутрашњост храма Св. Николе – западна галерија, април 2008.

Поглед на олтарски део са галерије. Верни народ на часној трпези оставља дарове: приликом снимања ове фотографије нађени су хлепчићи, мали бадњаци, кадионица са тамјаном. На зидовима се виде остаци фрескописа чија је конзервација предвиђена у завршној фази радова.

Поглед на сада ограђено дворишће и нови зид који окружује старо приштинско гробље. У дворишту су постављене нове лампе за осветљење.

Завршени парохијски дом, почетак априла 2008. године.

Парохијски дом је зграда са приземљем и првим спратом у оквиру које се налазе два свештеничка стана од преко 100 квадрата. Реч је о веома квалитетном стамбеном простору који је у потпуности реконструисан и обновљен и једино престаје постављање намештаја.

На доњим фотографијама виде се детаљи интеријера парохијског дома:

Унутрашњи изглед просторија у два стана у парохијском дому поред цркве

Поглед на звоник и крстионицу – десно: северни део храма према гробљу (дренажа)

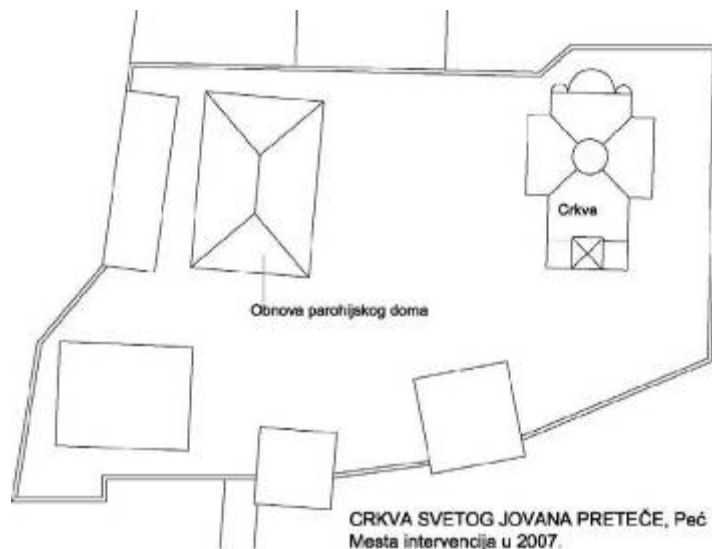
5. ЦРКВА СВЕТОГ ЈОВАНА ПРЕТЕЧЕ са парохијским домом, Пећ

Црква Светог Јована Претече у Пећи са парохијским домом налази се у самом центру града. Пре рата у парохијском дому су живела два свештеника са својим породицама и црква је била у редовној литургијској употреби.

Црква Светог Јована Претече је оштећена и оскрнављена у току марта 2004. Парохијски дом и старија кућа унутар истог дворишта су напуштене и у великој мери су биле пропале.

У току 2005. је обављена прва заштитна интервенција на цркви. Обновљени су основни елементи тако да црква није трпела даља оштећења све до почетка 2007. када су оштећена црквена врата, која су након тога поправљена средствима које је издвојила Скупштина општине Пећ.

Главни радови на потпуној **реконструкцији парохијског дома** су почели 2007. и биће настављени почетком 2008. Обновом парохијског дома и уређењем унутрашњости цркве у току 2008. године отвара се могућност за обнову литургијског живота у Пећи.

Храм св. Јована Претече у Пећи, северна фасада

Предња фасада обновљеног парохијског дома у Пећи, април 2008.

Унутрашњост парохијског дома у Пећи.

Парохијски дом се састоји од две спојене куће. Иако са озбиљним оштећењима, главна конструкција је остала у доста добром стању тако да је штета успешно санирана.

После чишћења објекта и демонтаже оштећених елемената, изграђена је нова дрвена кровна конструкција преко постојећих зидова и покривена је црепом.

Интервенција унутар објекта се састојала од поновног малтерисања и кречења зидова и плафона, уградње дрвене столарије, облагања подова мермером и керамичким плочицама и инсталирања нових електричних, водоводних канализационих и инсталација за грејање. Облагањем подова храстовим паркетом биће завршена унутрашња обнова. Споља, фасада је обновљена и поново офарбана.

Детаљ фасаде – парохијски дом, Пећ

Санитарне инсталације

6. ЦРКВА СВЕТИХ АПОСТОЛА ПЕТРА И ПАВЛА са парохијским домом, Исток

Црква Св. Петра и Павла је била озбиљно оштећена и захваћена пожаром од експлозије у марту 2004. Парохијски дом је већ био напуштен и опљачкан 1999. год. и тешко оштећен.

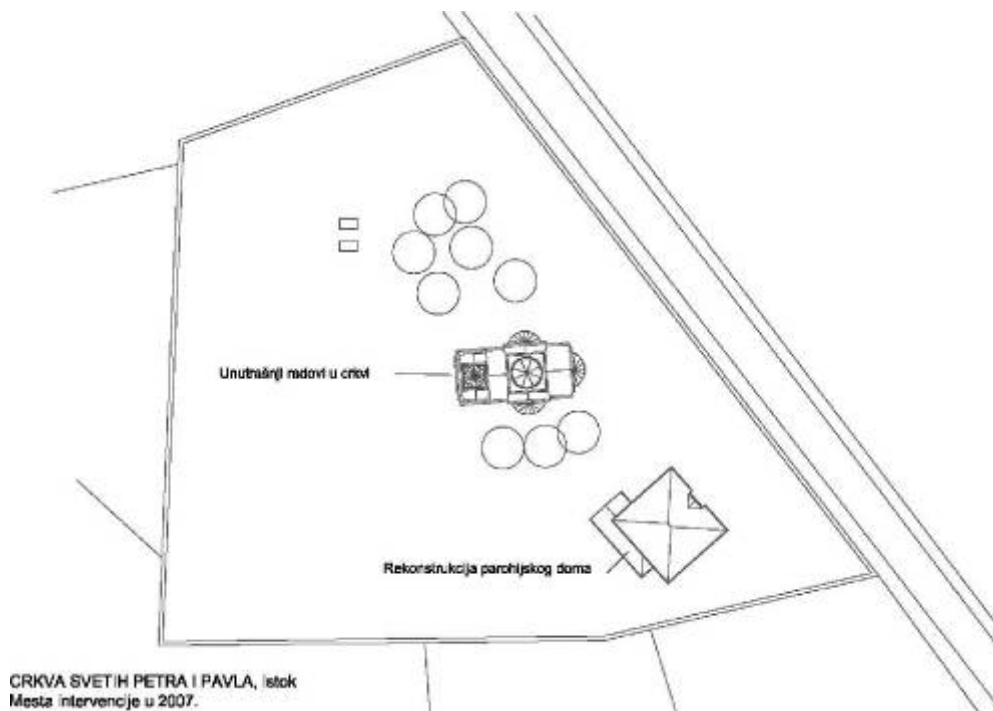
Постојање хумке (дрвног гроба) на северозападној страни дворишта, чини простор осетљивим са археолошке тачке гледишта па је санацији и заштити тог гроба посвећена посебна стручна пажња.

Претходном интервенцијом у току 2005. обављен је већи део спољашње обнове цркве. Зидови, фасаде, врата и прозори су обновљени, чиме је објекат повратио свој првобитни изглед.

У 2007. реконструкција цркве је завршена **унутрашњом обновом**. Истовремено, **реконструкција парохијског дома** је потпуно завршена.

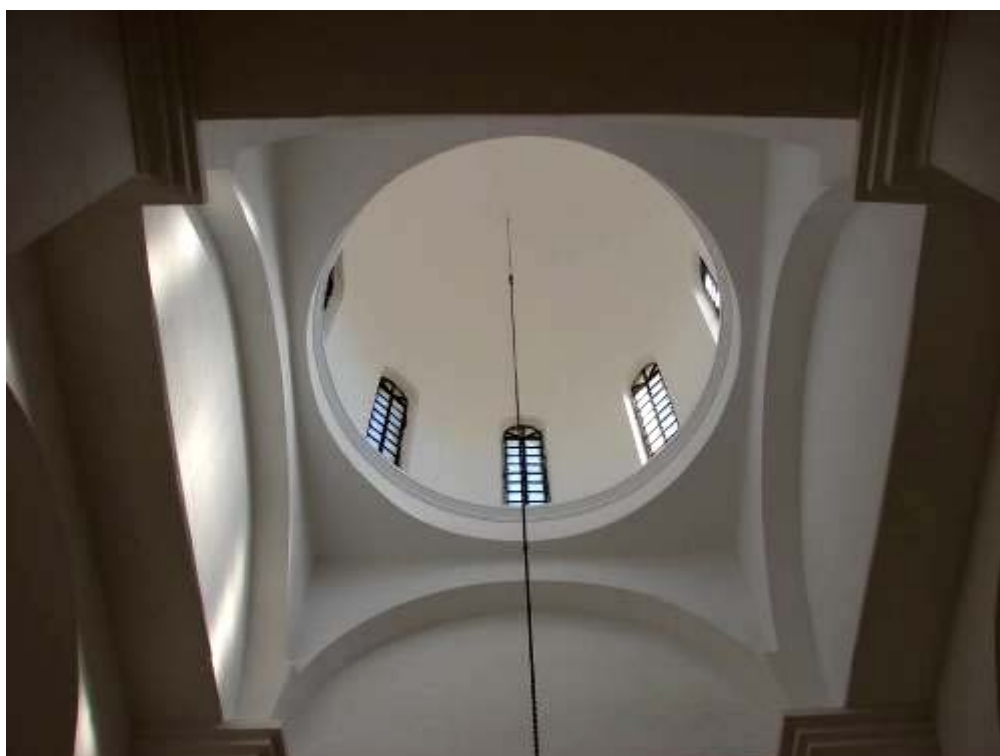

Поглед на западни део обновљеног храма, у позадини иза борова види се нови обновљени парохијски дом, јануар 2008. год.

Унутар цркве, зидови су комплетно очишћени, санирани и окречени. Према пројекту под је од мермера у две боје, са розетом испод куполе.

Нови привремени рам иконостаса је постављен а израђен је на основу остатака оригиналног иконостаса. Оштећено степениште звоника је замењено новим степеништем од храстовог дрвета. Споља, кров је обновљен новим оловним таблама свуда где је било оштећења. Објекат је обезбеђен громобранском инсталацијом. Обимни дренажни канал је израђен око цркве. Цеви хидрантског система окружују цркву и парохијски дом, а чека се захтевана дозвола за прикључивање на градску мрежу. Сва ископавања на градилишту су пажљиво надгледана од археолога КСО.

Унутрашњост обновљеног храма, поглед према куполи

Унутрашњост храма, нови мермерни под и привремена олтарска преграда

Парохијски дом је у потпуности обновљен задржавањем оригиналних зидова и конструкције, због тога што су били у релативно добром стању. Изграђена је нова кровна конструкција и покривена је црепом. Зидови су поново омалтерисани и окречени, постављена је нова столарија, подови су обложени керамичким плочицама и паркетом. Кућа је опремљена новим водоводним, канализационим, електричним и инсталацијама за грејање као и савременим осветљењем.

Изглед парохијског дома пре и после обнове

Изглед новог парохијског дома у Истоку, април 2008

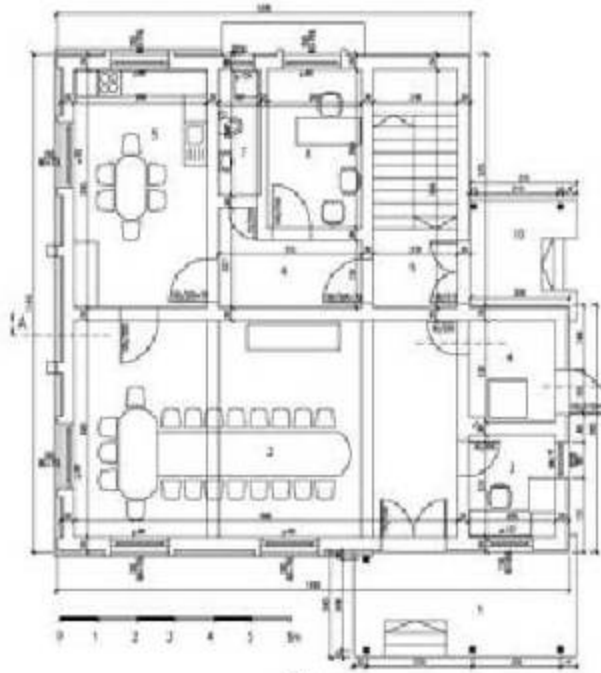

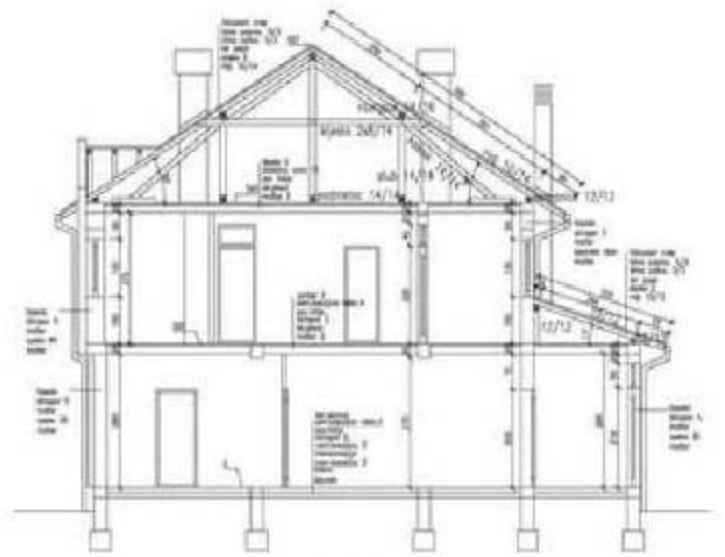
Унутрашњост парохијског дома у Истоку

Сала обновљеног парохијског дома у Истоку, март 2008

Plan

Section

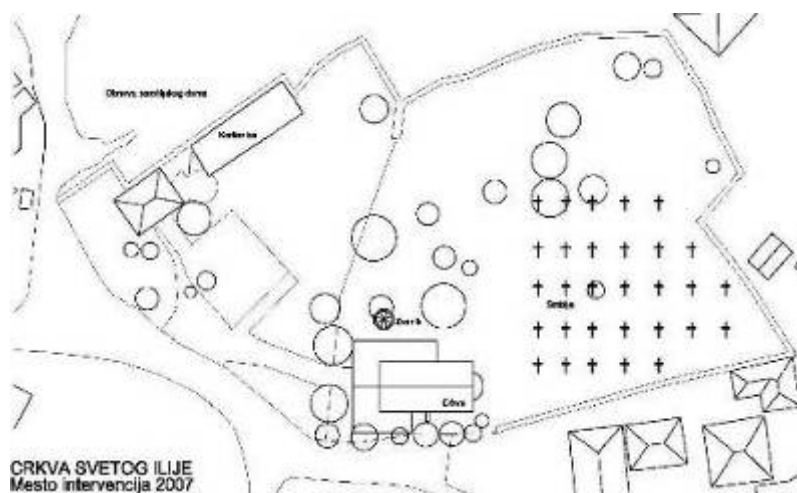
План приземља и пресек новог парохијског дома у Истоку

7. ЦРКВА СВ. ИЛИЈЕ, Вучитрн

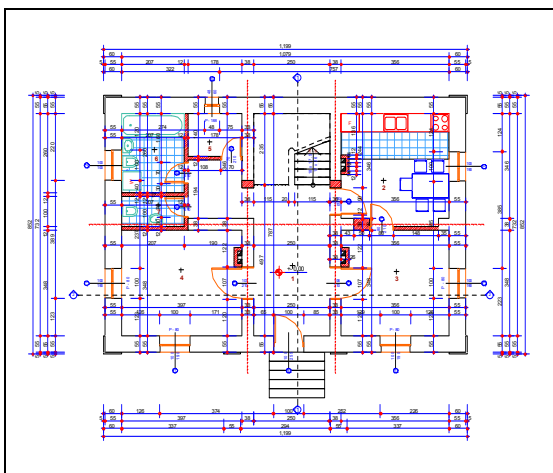
Црква Св. Илије је била тешко оштећена у марту 2004. Црква је обнављана у две фазе. У заштитној интервенцији 2005. изграђен је привремени кров са циљем да се заштити објекат и зидно сликарство унутар објекта. У другој фази, 2006. потпуно је обновљен кров и припрата. У току 2007. непредвиђени недостатак у пројекту везан за фиксирање камених кровних плоча је привремено решен новом заштитном интервенцијом, са циљем да се избегне продирање воде у цркву. Коначно пројектно решење за кров је предвиђено у програму за 2008 када ће бити постављене нове камене плоче на кров цркве.

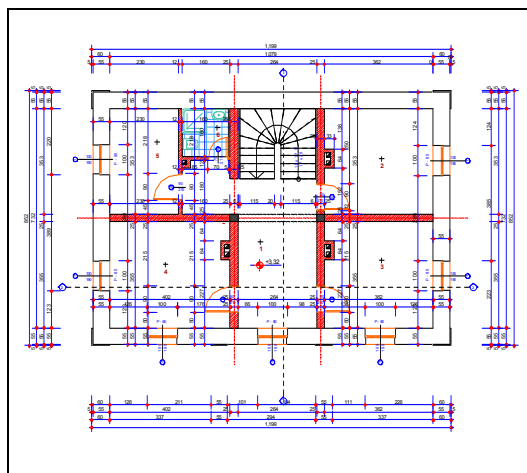
Црква св. Илије у Вучитрну (јануар 2008)

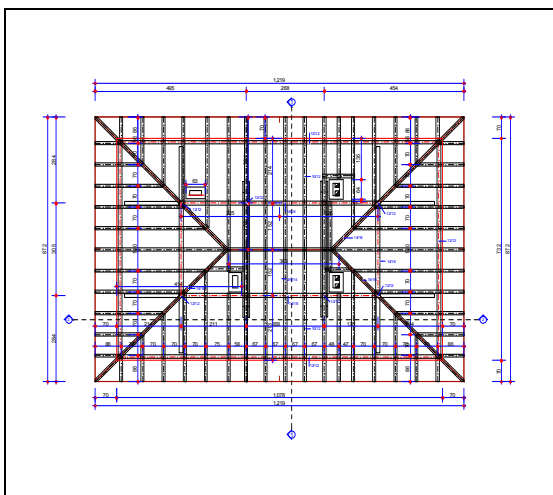
Пројекат обнове, санације и реконструкције парохијског дома

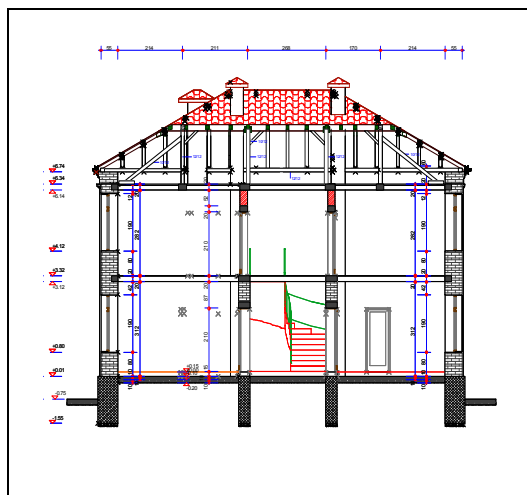
основа приземља

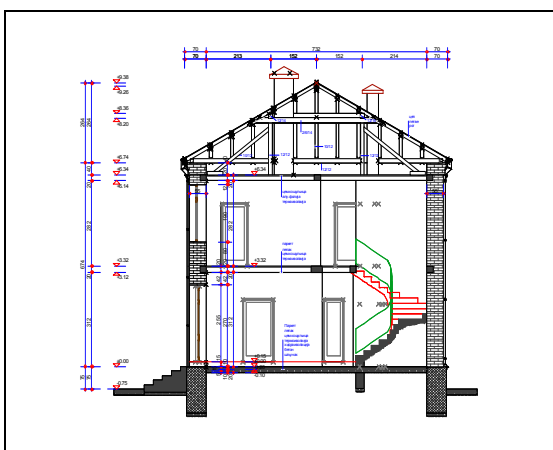
основа спрата

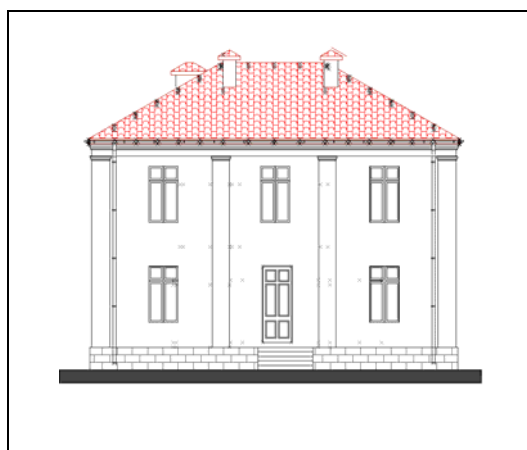
основа крова

подужни пресек

попечни пресек

истгчна фасада

У међувремену је у првој половини 2008. године завршена обнова парохијског дома поред цркве у Вучитрну.

Изглед парохијског дома у Вучитрну у априлу 2008. год.

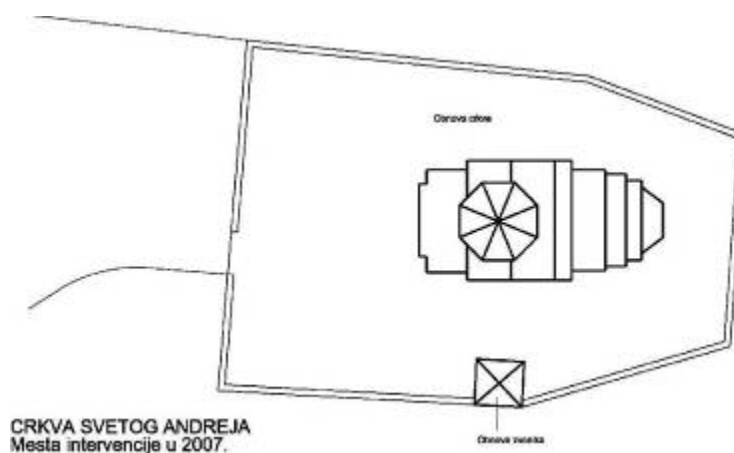
8. ЦРКВА СВ. Ап. АНДРЕЈА, Подујево

Црква Св. Апостола Андреја је тешко оштећена у пожару док је апсида срушена експлозијом у марту 2004. Звоник и оградни зид су тада комплетно срушени. Због изоловане локације цркве уследили су нови акти вандализма, тако да је објекат у више наврата био предмет бројних крађа материјала и провала. У току 2005., оградни зид и апсида су обновљени а црква заштићена и консолидована.

Детаљна обнова цркве је почела у лето 2007. и састојала се од унутрашњих и спољашњих поправки. До краја године већи део радова у цркви је завршен. Друга интервенција обухвата **обнову звоника** и она је започета у касну јесен 2007. год. Радови на звонику је предвиђено да буду завршени у току 2008. када ће бити комплетирани и унутрашњи радови у цркви.

Изглед цркве Св. Апостола Андреја након друге фазе обнове крајем 2007. год.

Изглед цркве у лето 2004. год. пре почетка

Прва фаза радова на консолидацији и поправци апсиде 2005-2006. год.

Изглед цркве након друге фазе обнове, децембар 2007. год.

Унутрашњост цркве је најпре потпуно очишћена. Оштећени малтер је комплетно одстрањен укључујући и један преостали део са фрескама, које су неповратно уништене. Након тога, сви унутрашњи зидови и сводови су поново омалтерисани. Зидови апсиде, поново изграђени 2006. године су омалтерисани, споља и изнутра. Електрична инсталација је комплетно обновљена. Нови прикључак до градске мреже је обезбеђен постављањем бандера и ваздушних каблова. Постављена је и нова часна трпеза урађена од мермера. Пројекат за под је урађен као комбинација мермерних плоча у две различите боје. Споља су зидови консолидовани и окречени, кров је на местима где је покривач био оштећен или је недостајао комплетно поправљен оловним таблама. Гвоздени крст је направљен и постављен на куполу цркве.

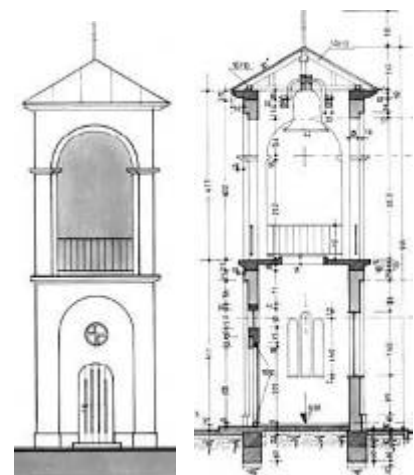

Унутрашњост храма

Нови звоник-----

Реконструкција новог звоника је урађена на локацији на којој се налазио претходни објекат. Стари темељи су замењени новим бетонским темељима. Обнова конструкције се ради бетоном и циглом. Кровна конструкција ће бити дрвена, подашчана и покривена оловним покривачем. Зидови ће бити омалтерисани и окречени. Подови ће бити поплочани мермером а столарија је предвиђено да буде од храстовог дрвета. Израда и инсталација звона и гвозденог крста ће закључити ову интервенцију.

Детаљи пресека звоника